

žalostna: zunaj je temna noč in tudi po dnevi skozi luknjice le malo svita v te izbice pada; mašina poje neprenehoma eno dolgočasno vižo, kolesa v eno mer šumé in se verté, ladija se ziblje močno naprej in nazaj in če se silno zažene, rožljajo vsi kozarci, skleda in okrožniki in lesovje stoka in poka, kakor da bi ga v vsakem hipu imeli razkrušiti valovi: človek pa leži v svoji postelji, in tudi misli znabiti še, če ga že to pretežko ne stane, in misli na some v dnu morja, in znabiti, če ni ravno preveč eteriške nature, žalostno misli na dobro kosilo in na sladko vince, katero zdaj zunaj njegovim tovaršem v kozarček berli, — in kozarci rožljajo in vilice in noži ropotajo, — in znabiti, če se vse zoper našega prijatla zaroti, mu v tem trenutku pade ravno na nos prav grenka, slana kaplja, — glej, on je živa podoba Tantala!

Take in enake misli so me navdajale, ko rano družega dneva naše vožnje pridem nad strop. Mornarji so ravno vse umivali in z dolgimi koraki je med njimi gor in dol hodil drugi kapitan, v poliman plajš zaviti in očitno zelo nejevoljen zato, ker je ponoči deževalo in straža v dežji ni najlepša reč na svetu. Popotnih tovaršev še ni bilo nobenega viditi, in je bilo tudi še prezgodaj: solnce se še ni pokazalo izza dalmatinskih gorá. Ti, moj ljubi bravec, znabiti misliš, da sem nalašč zavolj tega tako zgodaj ustal, da bi vidil na morji izhod solnca in da bi ti ga potem popisati mogel. Gotovo, to bi bila lepa reč in mika me posnemati kerdelo naših pisateljev in ti celo peklo solnčnih žarkov na glavo natepsti, ako bi se ne bal za tvojo zdravo glavico in še bolj tvojega pomilovanja, da ponavljam tako starino.

Ponoči smo se bili dobro vozili, in zjutraj smo bili vštric Šplita. Peljali smo se memo Lise in Kurcole, med Lagosto in Pelagozo. Dalmatinski breg od Dubrovnika naprej stopi bolj na zad, in breg in otoki, memo katerih smo se peljali, vsi imajo eni in enaki značaj: proti zapadu so viditi skalnati in opušeni.

Drugi dan je bilo že več tovaršev in tovaršic pobitih in klaveruih; sicer so še prišli na dan; govorili pa niso veliko več in tudi niso bili več tako strašno korajžni. Vreme je bilo prelepo, solnce je že bolj grelo, nebo je bilo jasno. Od deleč se vidijo črne gore in okolice kotorske. En gospod iz družbe je imel strašno jezo na kneza Danila in je čeruil njega in njegove hrabre gorijance in perjance od deleč tako, kakor mu je ojstri jezik le dal. Če je knez Danilo tisti dan po južni dremati hotel, so ga gotovo težke sanje motile, ker mu je bil tako blizo kervavi sovražnik. Znabiti je res, da osa ne pika piškavega sadú!

En drug gospod pa je od veselja cepetal, ko sliši ime otoka „Pelagoza“. Ne oberne več oči od pustega skalovja, ki se tako imenuje in ki v sredi jadranskega morja leži, zadnji otok in meja posestva našega cesarstva. Kdo vé, kaj je vžgalo tako našega gospoda tovarša: ali ga je zgrabilo lepo ime, na pol gerško in na pol mitologično, ali so se mu križale v možganih prečudne ideje od družega Montekrist-a, ali ga je osupnilo modro obnebe Italije, čista sapa, ki je iz Rimskega sém pihala; Bog vé, kaj ga je očaralo? „Pelagoza, Pelagoza“ — presladko ime ni omolknilo na njegovih ustnicah.

Tukaj, na meji avstrijski, smo djali zadnjič domovini slovó. Na gorah krog Kotora je gotovo še ležal sneg, zadnja priča domače zime; pa zdaj je tudi domá skopnil sneg, zelené gojzde in trate, cvetě vigred — domovina je zmiraj najlepši kraj! (Dal. sl.)

Nova knjiga.

Pesmi Miroslava Vilharja. Natisnil J. Rudolf Milic v Ljubljani 1860.

V slovenskih pesmih so se dozdej le bolj imenitnosti gorenske strani razglaševale; že mnogokrat se je veličastvo naših planin ali rajska lepota blejskega jezera prepevala;

včasih smo tudi kakošno „zdravico“ v slavo dolenske terte zaslišali; le notranjska stran je bila deseta hči, na katero so se domači pevci redkokrat ozerli. Pa tudi po golih kraševskih gričih se milo petje slegurja razlega; tudi tam, kjer ojstra burja piha, umetnemu pevcu pripravnega gradiva za domače pesništvo ne zmanjkuje. Take misli so nas sprehajale, ko smo Vilharjeve pesme prebirali, ktere so ravno kar v prav prijetni podobi na svitlo prišle. — Naš notranjski pevec pravi, da so njegove poezije rastle „na skalnatih tleh“, da svojega Pegaza ni tiral na „visoki Olimp“, da se ne hoče primerjati ne Vodniku ne Prešernu, da je le nabral nekaj domačih cvetic. Zdej nam popisuje puste goličave Krasa, zdaj lepote pivškega kotliča; zdaj stare pripovedke svojega rojstnega kraja v novi pesniški obleki Slovencom v pokušnjo ponuja; tudi revam svojih rojakov glasove svojih strun posojuje. Vilharjeva beseda je sploh gladka, miloglasna, olikana, in za speve kaj pripravna; njegove verste so večidel kratke in se dobro ujemajo; on ne rabi visokoletcih nerazumljivih izrazov, temveč skozi in skozi si je prizadeval krepkemu domačemu duhu vstreči.

Svoje pesme ločil je v tri verste, namreč: lirične, balade in basni. Med prvimi jih je dokaj, ki jih smemo najboljšim v slovenski literaturi prištevati. Pesmi: „Na jezzeru“, „Lipa“, „Na goro“, bodejo povsod močno dopadle. Mi le želimo, da bi gospod izdatelj, ki se je tudi v glasbenih poskušnjah, kakor v „mili lunici“, svojim rojakom prikupil, pripravne napeve za imenovane pesme zložil; gotovi smo si, da jih bode kmalo narod popeval. V pesmih „Kras“ in „na Kalcu“ so ondodni kraji prav lepo popisani. Tudi med baladami najdemo mnogo zanimivega. Kaj lepo in prav v prostem slovenskem duhu izpeljana je znana narodna povest o „Topolu“, kateri se materi Božji ni hotel priklanjati. V nekterih poezijah kakor „Šilen tabor“ (ne Silni tabor) „Perstan“, „Bogomila“, „Jovana“, „Jurko“ je g. Vilhar prav srečno značaj serbskih narodnih pesem posnemal. — Kar zadnjo versto namreč „basne“ zadeva, se nam dozdeva, da nekterim naravna osnova pomanjkuje, da so nekako nerazumljive, prisiljene. Tako na pr. „Smreka“ str. 134, kjer pevec od sebe pravi:

Sanjal sem pod lipo,
Da sem smreka mlada;
Ker sem bil še majhna,
Bil (?) bi zrasla rada....

spada med šaljive „fantazije“, in ni vredna imena „basni“. Saj mi nikakor ne moremo stakniti zerna resnice, katero bi v tej smreki tičati imelo. Enaka se nam pri „Zlatu in smoli“ stran 136 godi; tudi najostrejši moralisti in zaničevavci zlata bodejo enoglasno zoper umazano smolo protestirali ktera se bahaje prederzne reči:

„Pol libre slabe smole
Človeku več koristi,
Ko vse germade zlata
In vsi djamánti čisti!“

Mi smo terdne misli, da je v literaturi raznih narodov tolikanj prekrasnih „basin“ nakopičenih, ki imajo še dandanašnji tako veljavo, da se pač pevcu ni treba bati, da se mu bode pomanjkanje izvirnosti očitalo, ako iz tega nevsahljivega vira človeške modrosti zajema in svojim bravcom kako staro „basen“ v prijetnem novem zlogu pové. Najimenitniši pisatelji so radi po Ezopovih fabulah segli.

Odkritoserčnim tem opombam pristavljamo serčno željo, da bi se cvetlice gosp. Vilharjeve po celi Slovenii prijazno sprejele v spodbujajo verlega pevca, ki nam na poslednji strani svojih pesem še dokaj lepega obeta:

„Če bodo vam vstregle
In segle v sercé,
Bom drugih nabiral,
Še lepših ko té.“